

KNJIZNA POROČILA IN OCENE

Vilko Novak, Slovenska ljudska kultura. Oris, 271 str. Državna založba Slovenije, Ljubljana 1960.

V uvodu pove avtor, da »želi imeti knjiga značaj poljudnega orisa na osnovi dosedanjega gradiva in dosedanjih dognanj o naši ljudski kulturi«. Namenjena je predvsem šolski mladini in učiteljem, ki naj jim pojasnjuje razne pojave iz ljudske kulture, s katerimi se srečujejo pri posameznih šolskih predmetih in v vsakdanjem življenju.

Tak priročnik je bil zelo potreben. Narodopisje Slovencev (I. 1944, II. 1952) je za šolsko rabo preobsežno (skupaj nad 600 strani) pisana in nekoliko zastarela knjiga. V primerjavi z Narodopisjem je Novakov oris napisan bolj pregledno in strnjeno. Razvoj vede je omogočil nekatere jasnejše opredelitve, tako zlasti v teoretičnih vprašanjih (razmerje etnografija — etnologija). Sestav slovenske ljudske kulture (staroslovanske, alpske, sredozemske, panonske in druge kulturne prvine) in etnična območja na našem ozemlju so sicer posamezni avtorji delno že nakazovali (Murko, Vurnik, Melik in drugi), Novak pa je po zgledu Gavazzijeve razprave o hrvaški ljudski kulturi napisal o tem pregledno študijo in njene bistvene izsledke postavil na začetek pričujočega orisa. Ta izvajanja utrjujejo in razlagajo celotno knjigo oziroma poglavja o posameznih področjih ljudskega življenja. Bralec spoznava, da so se vse kulture v času in prostoru spreminjale in vplivale druga na drugo; tako tudi naša ljudska kultura ni samonikla in enotna, pač pa je rezultat zgodovinskih, geografskih in drugih pogojev, v katerih so živeli Slovenci skozi stoletja.

Knjiga prikazuje predvsem današnje in polpreteklo stanje materialne kulture na Slovenskem, priteza pa tudi zgodovinske podatke o obravnavanem predmetu, kolikor seveda obstajajo. Prikaz materialne kulture je zavestno obsežnejši kot razpravljanje o duhovnem in socialnem življenju, ker se je zanimanje za gmotno kulturo začelo pozno in je manj preiskana kot ostala področja, o katerih je bilo napisanih že več specialnih razprav. Kljub temu, da ima knjižica značaj priročnika, ne ostaja v mejah deskriptivne informativnosti, ampak skuša posamezne pojave razlagati zgodovinsko razvojno, primerjalno in filološko.

V pričujoči knjigi so v primerjavi z Narodopisjem nova poglavja: Sestav slovenske ljudske kulture, Slovenska etnična območja, Ljudska trgovina, Domača delavnost in obrt, Likovna umetnost, dalje o glasbi, verovanjih, prometu itd. Razpravljanju o naselju in zemljišču je v Narodopisju posvečeno samostojno poglavje, medtem ko je Novak vključil to v obravnavo ljudskega stavbarstva.

Navajanje virov in literature je v Novakovem orisu opuščeno, pač pa je knjižici priložen seznam »priporočljivega slovstva.« V ilustrativnem gradivu prevladujejo že znani klišeji. Sem in tja motijo kakšne formulacije. N. pr.: »Ribištvo je bilo eno glavnih opravil prvotnih Slovanov, zato so ga tudi naši predniki nadaljevali v novi domovini.«

Danica Ževart